

P-4. Wzmacniacz tranzystorowy w konfiguracji WE

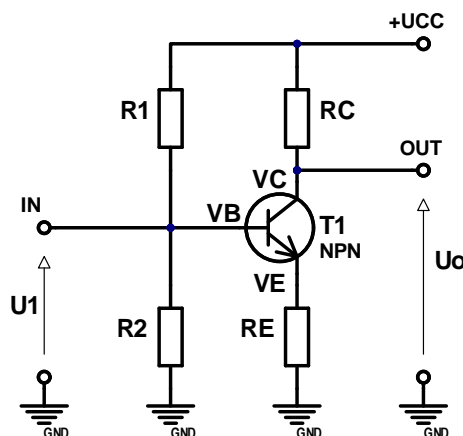
wersja 04'2022

1. Zakres ćwiczenia

Ćwiczenie polega na zaprojektowaniu, zbudowaniu i wykonaniu podstawowych pomiarów parametrycznych jednotranzystorowego wzmacniacza w konfiguracji WE (wspólnego-emitera) ze zdegenerowanym emiterem.

2. Wstęp [1] [2] [3] [4]

Podstawowy schemat ideowy wzmacniacza, oparty na pojedynczym tranzystorze bipolarnym wraz z elementami polaryzującymi (ustalającymi punkt pracy) przedstawiono na rysunku poniżej. Jest to konfiguracja wzmacniacza WE z degeneracją w emiterze, której podstawową cechą jest uzyskanie wzmocnienia napięciowego z odwróceniem fazy. Aby układ działał poprawnie należy dobrać prawidłowo wszystkie elementy obwodu tak by zapewnić pracę tranzystora w stanie aktywnym normalnym, którego cechą charakterystyczną jest spolaryzowanie diodowego złącza baza-emiter w kierunku przewodzenia, a złącza baza-kolektor w kierunku zaporowym. Zapewnia to odpowiednie podłączenia dodatniego napięcia zasilającego $+U_{CC}$ i rezystory. Cechą charakterystyczną polaryzacji jest spełnienie pewnych założeń projektowych, które zakładają przy danym napięciu zasilającym $+U_{CC}$, określony prąd kolektora I_C , optymalny potencjał wyjścia oraz wykorzystanie parametrów technologicznych tranzystora (w szczególności wartość wzmocnienia prądowego β). Dla ułatwienia obliczeń należy wykorzystać fakt, że optymalny potencjał emitera tranzystora V_E powinien stanowić wartość 10% napięcia zasilającego $+U_{CC}$.

Rysunek 1. Schemat ideowy wzmacniacza WE do wyznaczenia parametrów punktu pracy

Na podstawie powyższych założeń projektowych, zgodnie ze schematem z rysunku 1 można zapisać:

$$R_E = \frac{V_E}{I_E} = \frac{V_E}{I_C \left(1 + \frac{1}{\beta}\right)}$$

Optymalna wartość potencjału wyjściowego jest wyrażona zależnością:

$$U_o = \frac{U_{CC} + V_E}{2}$$

Wartość rezystancji R_C obliczamy zgodnie z równaniem:

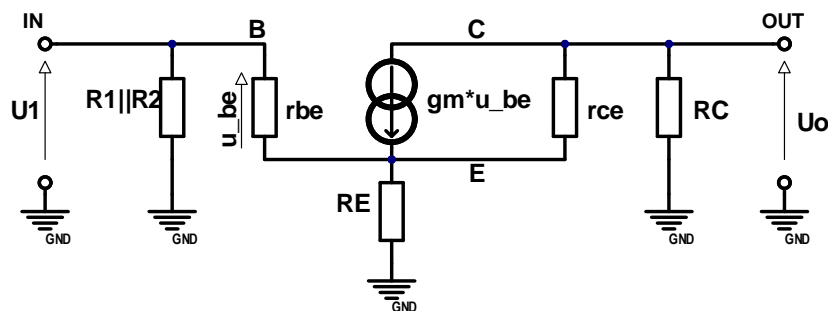
$$R_C = \frac{U_{CC} - U_o}{I_C}$$

Rezystory R_1 i R_2 zapewniają polaryzację bazy tranzystora poprzez dzielnik napięciowy. Zakładając prąd płynący przez dzielnik napięciowy znacznie większy od prądu bazy I_B rezystancję rezystorów wylicza się z następujących zależności:

$$R_1 = \frac{U_{CC} - U_{BE} - V_E}{I_{R1}}$$

$$R_2 = \frac{U_{BE} + V_E}{I_{R2}}$$

Wykorzystując powyższe dane liczbowe można zbudować układ wzmacniacza WE, spełniający założenia projektowe odnośnie określonego punktu pracy. Jednak wartość małosygnałowego wzmocnienia napięciowego konfiguracji WE z degeneracją emiterową jest dość niska. Do wyznaczenia teoretycznej wartości małosygnałowego wzmocnienia napięciowego układu z rysunku 1 należy przeanalizować pracę modelu małosygnałowego np. z użyciem modelu hybryd- π . Schemat taki przedstawia Rysunek 2.

Rysunek 2. Model małosygnałowy (niskoczęstotliwościowy) typu hybryd- π schematu z rysunku 1

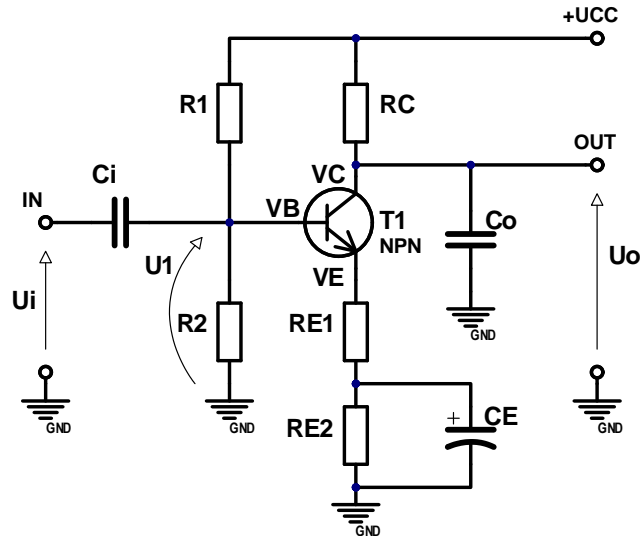
Na podstawie analizy obwodu z rysunku powyżej wartość małosygnałowego wzmocnienia napięciowego wynosi:

$$k_u := \frac{U_o}{U_1} \approx \left. \frac{-g_m \cdot R_C}{1 + g_m \cdot R_E} \right|_{r_{ce} \rightarrow \infty, \beta \gg 1}$$

Uwzględniając tzw. uproszczenia inżynierskie powyższą zależność można przybliżyć postacią:

$$k_u \approx \frac{-R_C}{R_E}$$

Narzucone założenia projektowe na wartość wzmocnienia napięciowego znacznie odbiegają od tych jakie możemy uzyskać w konfiguracji ze schematu na rysunku 1. Aby zwiększyć wartość małosygnałowego wzmocnienia k_u , należy zmniejszyć wartość rezystancji R_E ale tak by narzucone wartości punktów pracy nie uległy zmianie. Można tego dokonać, zamieniając rezystor R_E na dwa połączone szeregowo (R_{E1} i R_{E2}) o rezystancji zastępczej ciągle równej R_E ale z dodatkowym kondensatorem C_E , bocznikującym niską impedancją w paśmie przepustowym rezystor R_{E2} . Modyfikację przedstawiono na rysunku 3.

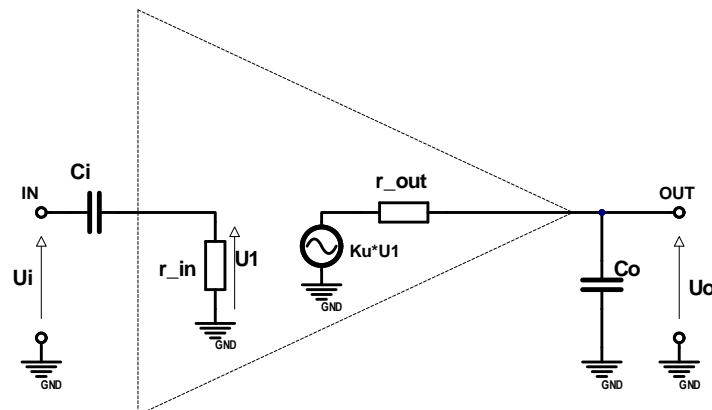

Rysunek 3. Schemat wzm. WE ze zdegenerowanym emiterem i częściowo bocznikowanym rezystorem R_E

Wzmocnienie napięciowe k_U dla konfiguracji wzmacniacza WE ze schematu przedstawionego na rysunku 3 w zakresie częstotliwości z interesującego pasma przepustowości przyjmuje postać:

$$k_U \approx \frac{-g_m \cdot R_C}{1 + g_m \cdot R_{E1}} \Big|_{r_{ce} \rightarrow \infty, \beta \gg 1, Z_{CE} \rightarrow 0}$$

W projekcie wzmacniacza można narzucić ograniczenie pasma przepustowości wprowadzając dominujące bieguny dolnej (f_1) i górnej (f_2) częstotliwości granicznej odpowiednich układów filtrujących (górn- i dolno-przepustowe filtry połączone kaskadowo). Pomocnym w zrozumieniu filtracji pasma przepustowego będzie rysunek 4, przedstawiający małosygnałowy model zastępczy wzmacniacza z uwzględnieniem podstawowych parametrów modelu, tj: wzmocnienia k_U , małosygnałowej ekwiwalentnej rezystancji wejściowej r_{in} oraz rezystancji wyjściowej r_{out} .

Rysunek 4. Schemat zastępczy wzmacniacza WE wraz z dodatkowymi pojemnościami dodanymi na schemacie z rysunku 3

Transmitancja zespolona układu z rysunku 4 przybiera postać:

$$H(j\omega) := \frac{U_o}{U_i} = k_U \cdot \frac{1}{1 + \frac{\omega_1}{j\omega}} \cdot \frac{1}{1 + \frac{j\omega}{\omega_2}}$$

gdzie: $\omega_1 = 1/C_i \cdot r_{in}$

$$\omega_2 = 1/C_o \cdot r_{out}$$

Wartości małosygnałowej rezystancji wejściowej r_{in} oraz wyjściowej r_{out} należy wyznaczyć na podstawie schematu z rysunku 2.

3. Program ćwiczenia

Program ćwiczenia i sposób opracowania sprawozdań zgodnie z wytycznymi prowadzącego.

4. Dodatek

Dane katalogowe tranzystora BC547 (*n-p-n*) produkcji Fairchild Semi. [5]:

BC546/547/548/549/550

BC546/547/548/549/550

Switching and Applications

- High Voltage: BC546, $V_{CE0}=85V$
- Low Noise: BC549, BC550
- Complement to BC556 ... BC560

TO-92
1. Collector 2. Base 3. Emitter

NPN Epitaxial Silicon Transistor

Absolute Maximum Ratings $T_A=25^\circ C$ unless otherwise noted

Symbol	Parameter	Value	Units
V_{CBO}	Collector-Base Voltage : BC546	80	V
	: BC547/550	50	V
	: BC548/549	30	V
V_{CEO}	Collector-Emitter Voltage : BC546	65	V
	: BC547/550	45	V
	: BC548/549	30	V
V_{EBO}	Emitter-Base Voltage : BC546/547	6	V
	: BC548/549/550	5	V
I_C	Collector Current (DC)	100	mA
P_C	Collector Power Dissipation	500	mW
T_J	Junction Temperature	150	$^\circ C$
T_{STG}	Storage Temperature	-65 ~ 150	$^\circ C$

Electrical Characteristics $T_A=25^\circ C$ unless otherwise noted

Symbol	Parameter	Test Condition	Min.	Typ.	Max.	Units
I_{CBO}	Collector Cut-off Current	$V_{CB}=30V, I_E=0$			15	nA
h_{FE}	DC Current Gain	$V_{CE}=5V, I_C=2mA$	110		800	
$V_{CE(sat)}$	Collector-Emitter Saturation Voltage	$I_C=10mA, I_B=0.5mA$		90	250	mV
		$I_C=100mA, I_B=5mA$		200	600	mV
$V_{BE(sat)}$	Base-Emitter Saturation Voltage	$I_C=10mA, I_B=0.5mA$		700		mV
		$I_C=100mA, I_B=5mA$		900		mV
$V_{BE(on)}$	Base-Emitter On Voltage	$V_{CE}=5V, I_C=2mA$	580	660	700	mV
		$V_{CE}=5V, I_C=10mA$			720	mV
f_T	Current Gain Bandwidth Product	$V_{CE}=5V, I_C=10mA, f=100MHz$		300		MHz
C_{ob}	Output Capacitance	$V_{CB}=10V, I_E=0, f=1MHz$		3.5	6	pF
C_{ib}	Input Capacitance	$V_{EB}=0.5V, I_C=0, f=1MHz$		9		pF
NF	Noise Figure : BC546/547/548	$V_{CE}=5V, I_C=200\mu A$		2	10	dB
		$f=1KHz, R_G=2K\Omega$		1.2	4	dB
		$V_{CE}=5V, I_C=200\mu A$		1.4	4	dB
		$R_G=2K\Omega, f=30\sim 15000MHz$		1.4	3	dB

h_{FE} Classification

Classification	A	B	C
h_{FE}	110 ~ 220	200 ~ 450	420 ~ 800

Typical Characteristics

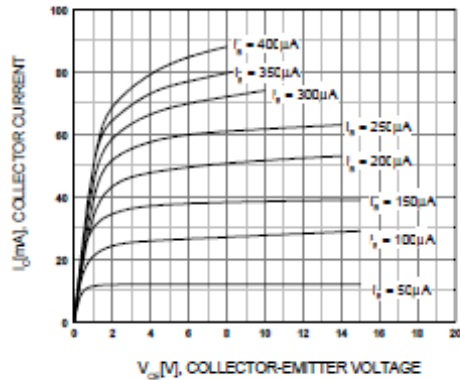

Figure 1. Static Characteristic

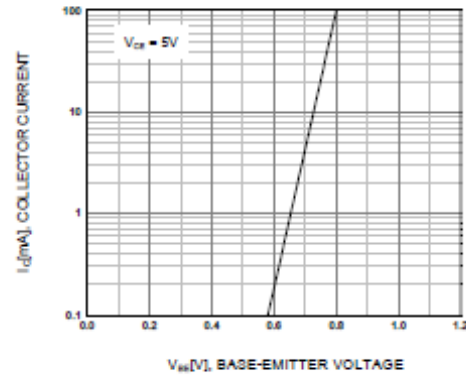

Figure 2. Transfer Characteristic

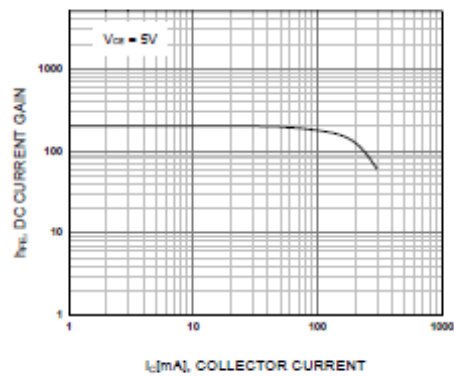

Figure 3. DC current Gain

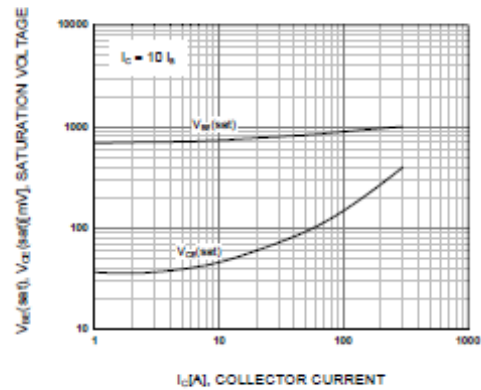
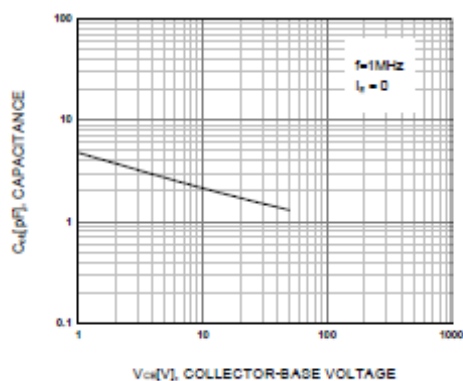
Figure 4. Base-Emitter Saturation Voltage
Collector-Emitter Saturation Voltage

Figure 5. Output Capacitance

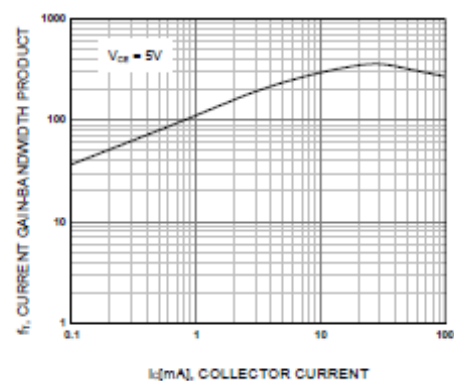

Figure 6. Current Gain Bandwidth Product

Bibliografia

- [1] S. Kuta, Układy Elektroniczne, cz. 1, Kraków: Wydawnictwa AGH, 1995.
- [2] J. Koprowski, Podstawowe przyrządy półprzewodnikowe, Kraków: Wydawnictwa AGH, 2009.
- [3] W. H. Paul Horowitz, Sztuka elektroniki, Tom 1-2, Wydawnictwa Komunikacji i Łączności.
- [4] B. Razavi, Fundamentals of Microelectronics, John Wiley and Sons, 2008.
- [5] „AllDatasheet,” [Online]. Available: <https://www.alldatasheet.com/datasheet-pdf/pdf/50729/FAIRCHILD/BC546.html>.
- [6] J. M. R.S. Ebers, „Large-Signal Behavior of Function Transistors,” *Proc. IRE vol. 42*, pp. 1761 - 1772, Dec. 1954.